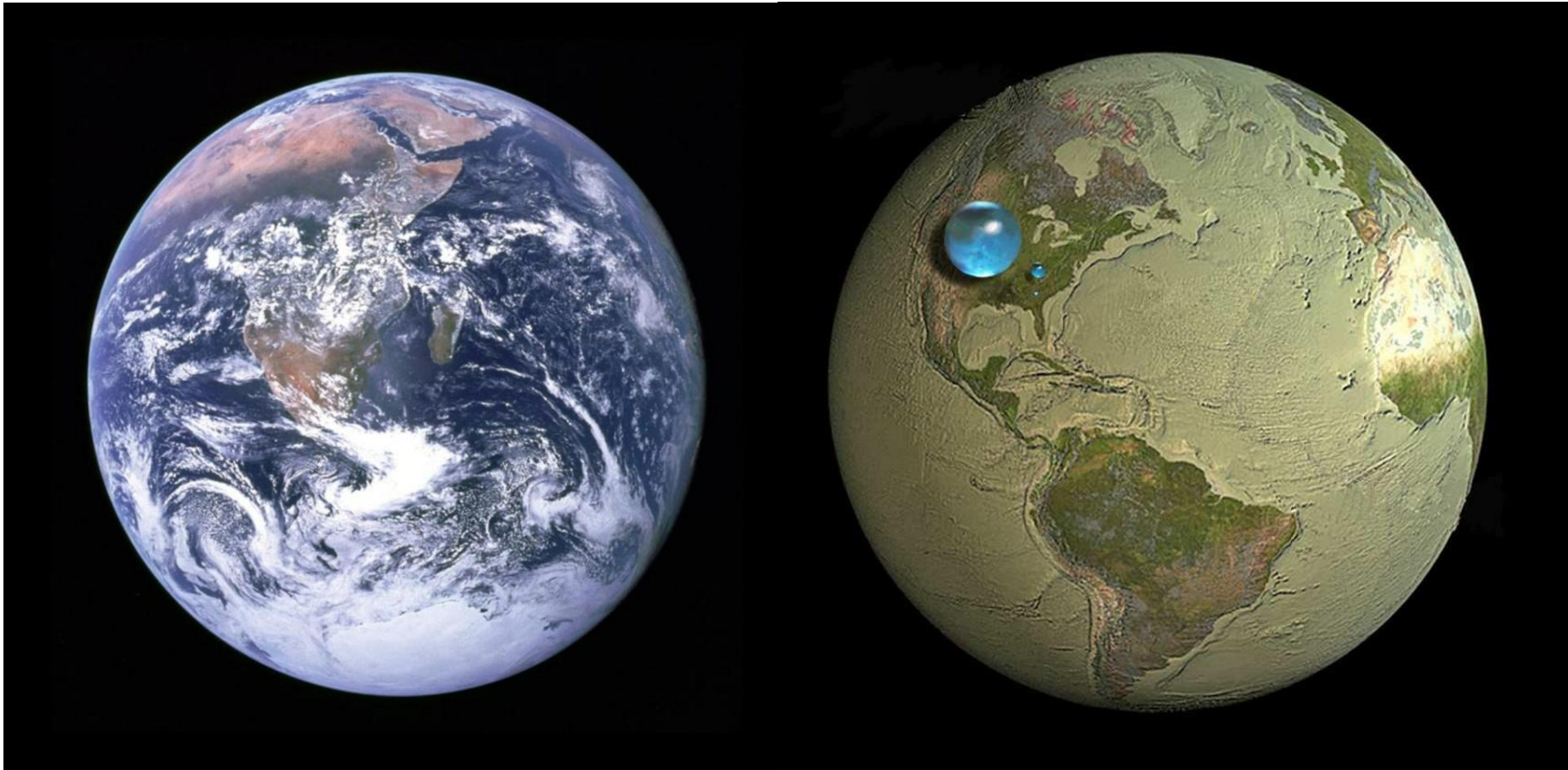

INFRAESTRUCTURA VERDA I LA RENATURALITZACIÓ: LA NOVA VISIÓ DEL TERRITORI COM A INFRAESTRUCTURA:

Xavier Mayor Farguell. Dr. en Biologia

irbis

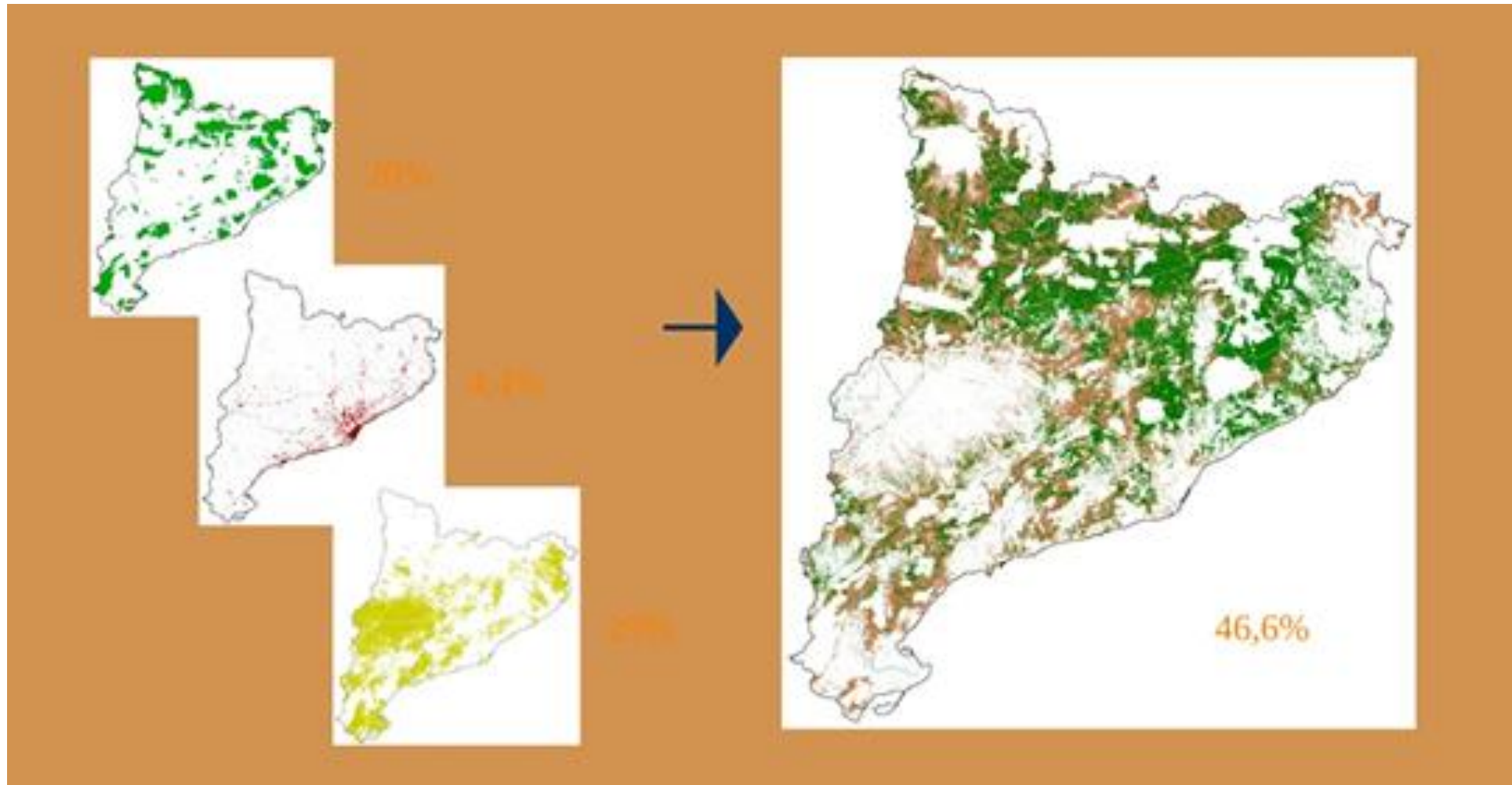

A principis del segle XXI, es trenà un nou concepte: ***Infraestructura Verda***

Prové d'una millor comprensió i coneixement del valor ecològic i ambiental del territori (**Rio Earth Summit, 1992**).

- Facilita un canvi de visió i valor dels territoris
- Ofereix un canvi d'objectius
 - Preservar la diversitat biològica
 - Connectivitat ecològica i altres processos ecològics
 - Nova comprensió de la interacció dels humans amb el planeta.

Tractar la **matriu territorial restant** (inicis 2000) d'acord amb les bases ecològiques es una aproximació interessant i útil per enfrontar la planificació i ordenació territorial

Del TERRITORI a LA INFRAESTRUCTURA VERDA!

La paraula infraestructura s'associa per a una gran majoria de la població a grans estructures funcionals, sobretot, lligades a **la idea de desenvolupament en termes, ara en crisi**.

- Efectivament, *infraestructura* és defineix com el *conjunt d'elements de base que faciliten el funcionament del sistema productiu d'una societat*.
- Això ens porta a plantejar si **el territori és la base del funcionament del nostre sistema**, la nostra societat?
- Qualsevol de les nostres activitats, especialment les lligades a la supervivència, però també al benestar, provenen de la natura, del territori natura i territori.
- Qualsevol necessitat la cobrim a partir d'una **enorme, però finita, disponibilitat de recursos**.
- Tots ells, provenen del territori, bé sigui el propi i proper o altres territoris llunyans.
- Les nostres necessitats es proveeixen del territori, **per tant de la natura**.

Tanmateix, la natura no és un rebost qualsevol. No és un magatzem inacabable de recursos.

- És la base i suport de la nostra existència, el valor que ens permet viure, desenvolupar-nos, tenir seguretat i benestar, fins i tot sensació de futur, i, en conseqüència, capacitat d'il·lusió i repte.
- És un magatzem constituït per una munió de particulars elements a disposar.
 - Alguns són molt abundants, altres molt poc.
 - Uns són fàcils d'obtenir, d'altres no gens.
 - Alguns d'ells es reposen amb el temps i altres no es poden reposar més enllà de les existències, com si d'uns estalvis es tractessin.
- El territori és la nostra infraestructura més essencial.
- El reconeixement del territori com a principal infraestructura de la qual disposem, tanmateix, ens **revela una nova dimensió de la nostra responsabilitat en el seu tractament.**

La infraestructura verda, una nova visió i comprensió de com interactuar amb del territori

ESTUDI DE RECUPERACIÓ PAISATGÍSTICA DEL RIU RIPOLL

Juliol 2009

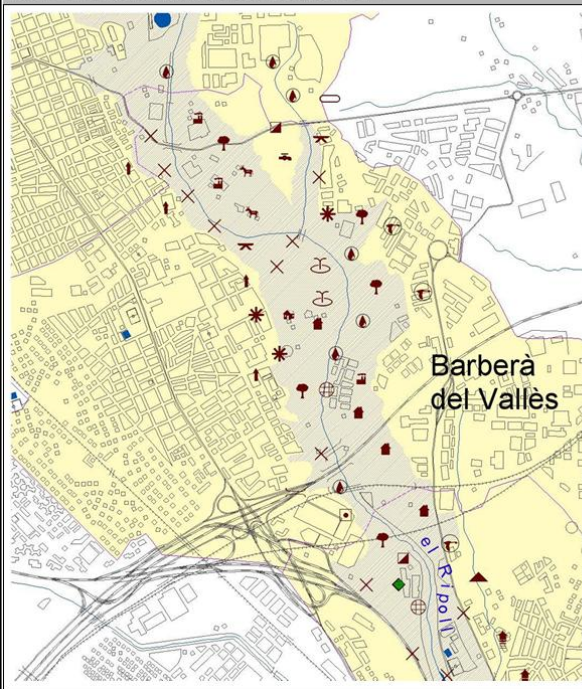
Generalitat de Catalunya
 Departament de Política Territorial
 i Obres Públiques

Estudi Xavier Mayor *et al.* s.l.
 Entorn, Territori i Urbanisme

JBE Arquitectes Associats s.l.p

(az) estudis i projectes de medi ambient i de paisatge s.l.p

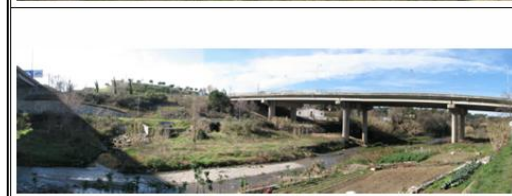
Barberà del Vallès

- Es tracta d'un tram que guarda una molt bona constitució d'entorn però amb problemes relacionats amb l'activitat antròpica (indústries, hípiques, i similars).
- Hi ha problemes d'accessibilitat importants, més tractant-se de l'espai de sòl no urbanitzable que resta al municipi.
- Existeix un problema important de pertorbació en relació al torrent de Can Lobateres (erosió, horts urbans mal ubicats i configurats, alta freqüentació).
- Les zones nord i sud d'accés a l'àmbit des dels municipis veïns acumulen problemes importants especialment vinculats a la pertorbació general i les infraestructures de mobilitat presents.
- Hi ha una situació divergent en la concreció dels horts urbans municipals i els no municipals.
- Alguns espais es consideren importants zones d'especial interès de protecció de la biodiversitat.
- S'identifiquen força infraestructures previstes que s'han de disposar sobre l'àmbit i que el podem malmetre de manera rellevant des del punt de vista d'un espai obert apreciat.
- Hi ha problemes importants d'impacte visual, especialment en les façanes urbanes.
- Hi ha ubicada una activitats industrials incompatible amb la valoració que correspon al darrer espai lliure municipal.
- Es localitzen punts d'abocament no controlats.
- Es valora com a important la possibilitat d'establir miradors i façanes-mirador.

Subàmbit de marges rotunds a Barberà del Vallès (B). Aquest tram, que és de continuïtat quant a les característiques del ram superior a Sabadell, presenta especificitats que el diferencien clarament. D'una banda els espais de plana són molt amples i estan determinats per dos gran meandres que pràcticament ocupen tot l'espai. L'estat de qualitat d'aquests, i fins i tot de bona part dels talussos és rellevant, tot i la ocupació de les zones planes per diverses activitats, algunes d'elles més compatibles que altres. Tal vegada l'efecte pertorbador més important el trobem amb la manca d'integració paisatgística dels espais urbans que en fan limit i que en general són molt aparents.

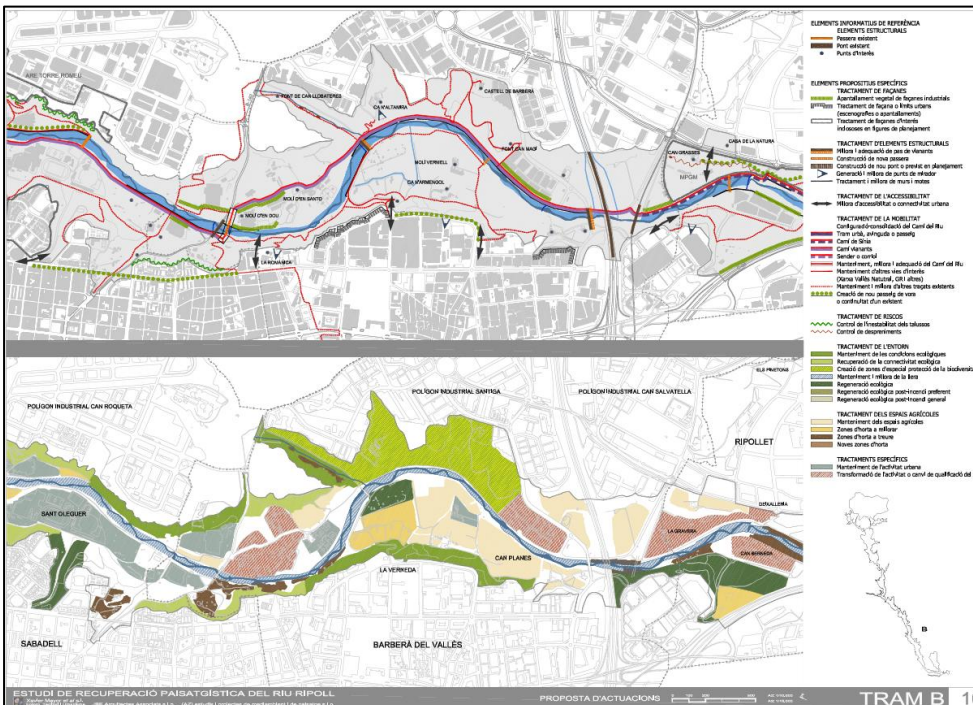
L'aspecte del riu Ripoll en aquest punt és saludable. Presenta una vegetació força densa en els marges però que a la part central no està molt desenvolupada però és la pròpia d'indrets amb avingudes freqüents d'aigua.

En quant als usos del sòls es produeix una diferenciació força clara entre els dos costats del riu Ripoll. D'una banda, del marge esquerra hi predominen les masses forestals que a través del torrent de Can Lobateres i d'altres de menor entitat s'endinsen fins al polígon de Santiga. Aquestes masses forestals actuen com un espai amortidor dels impactes ambientals que el polígon pot ocasionar a l'espai fluvial (acústics, olors). De l'altra banda, del marge dret del riu, hi predominen majoritàriament els camps de conreu i zones d'horta controlada amb una franja forestal que en certa manera minva les pertorbacions antròpiques procedents del nucli urbà de Barberà del Vallès.

A la part inferior del subàmbit, proper al sector del Baricentro, l'amplada de pas del riu Ripoll s'estreny considerablement. A més coincideix amb el creuament de les principals vies de comunicació, com l'autopista AP-7 i la línia de ferrocarril que uneix Mollet del Vallès amb Barcelona.

La localització d'elements d'interès patrimonial i cultural continua sent considerable seguint la tendència del subàmbit anterior.

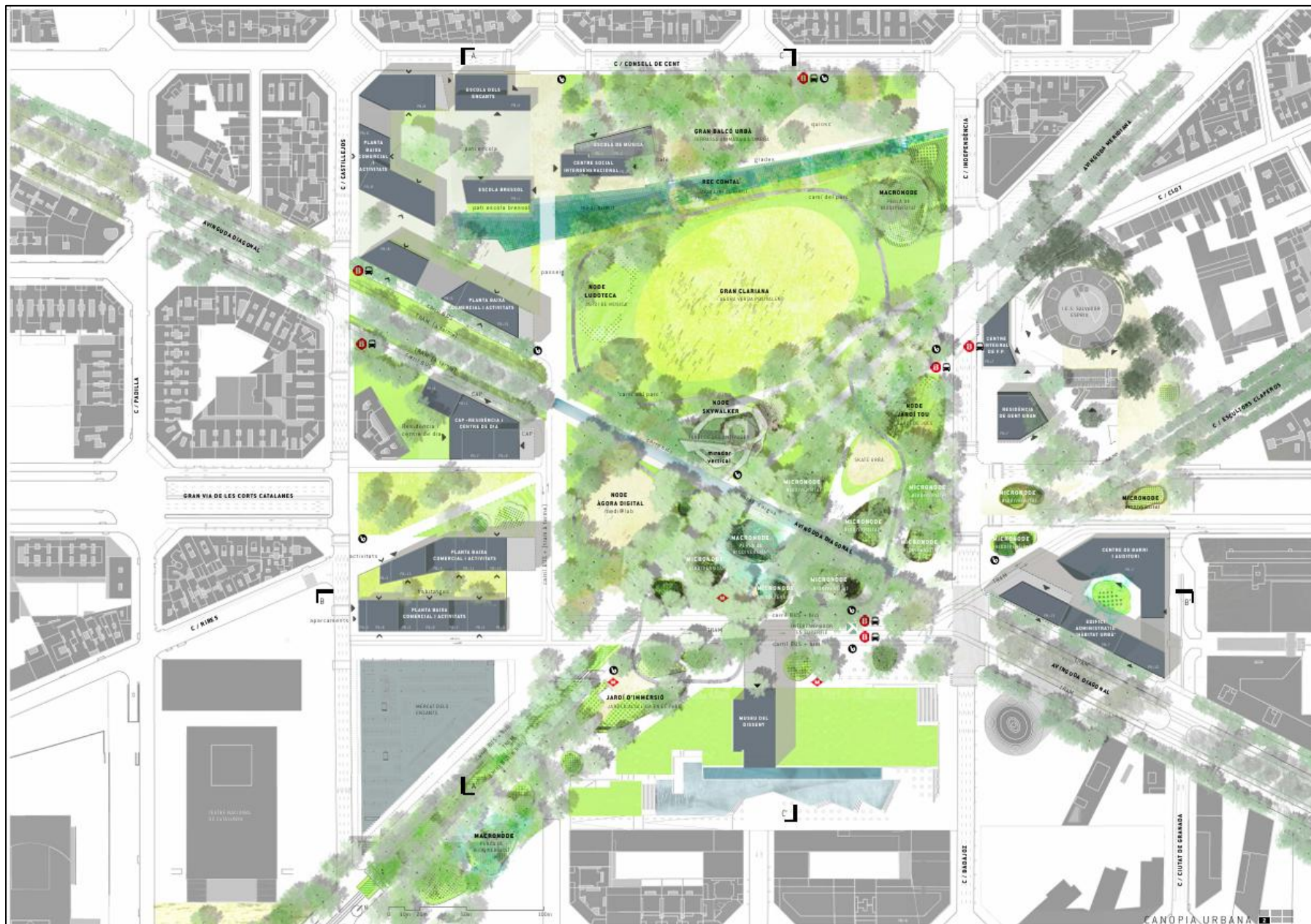

ACCIONS SOBRE L'ENTORN	Prioritat	
	Importància estratègica	Temporalitat
General		
Considerar les determinacions del Catàleg de Paisatge de la Regió Metropolitana en la realització de les accions futures sobre l'àmbit	High	High
Considerar la definició de trams i subàmbits paisatgístics en la realització de les accions	High	High
Realitzar l'estudi d'integració paisatgística en les actuacions que sigui necessari	High	High
Aplicar els criteris generals sobre usos conformes i disconformes (vegeu apartat 8.1)	High	High
Redefinir l'àmbit fluvial amb la proposta d'àmbit del Parc del Ripoll d'aquest estudi	High	High
Mantenir les bones condicions generals dels afluents del riu Ripoll	High	High
Entorn terrestre		
Recuperar i regenerar ecològicament l'entorn terrestre	High	High
Mantenir l'estat ecològic dels espais biodiversos adjacents al riu al llarg de l'àmbit	High	High
Crear una zona d'especial protecció de la biodiversitat de l'entorn terrestre	High	High
Regenerar i restaurar les zones de connectivitat ecològica	High	High
Determinar els espais cremats amb mala regeneració o problemes d'erosió	High	High
Regenerar de manera natural i activa les zones catalitzadores de la recuperació de zones cremades	High	High
Mantenir els espais agrícoles	High	High
Retirar les zones d'horta de la llera del riu Ripoll	High	High
Endregar i regular les hortes en alguns punts de l'àmbit	High	High
Recuperar i generar noves zones d'horta en alguns punts de l'àmbit	High	High
Arranjament i ordenació de les zones puntuals (p.ex. les Arenes)	High	High
Concreció de parcs urbans naturalitzats a les plataformes adjacents a la llera	High	High
Controlar i millorar la inestabilitat de talussos (desenvolupar els estudis pertinents)	High	High
Entorn fluvial		
Regenerar i restaurar ecològicament l'entorn fluvial	High	High
Mantenir i millorar la vegetació de la llera del riu valoritzant la vegetació autòctona	High	High
Recuperar la vegetació de la llera del riu	High	High
Regenerar i condicionar l'aiguabarreig d'alguns torrents de l'àmbit (p.ex. Can Duran Montcada i Reixac)	High	High
Crear zones d'especial protecció de la biodiversitat de l'entorn fluvial	High	High
Crear zones de protecció de la pesca	High	High
Generar basses de laminació i depuració biològica en alguns punts de l'àmbit	High	High
Considerar el risc d'inundabilitat i les zones d'avinguda en les accions	High	High
Recuperar alguns dels gorgs de l'àmbit	High	High
Determinar els àmbits de contaminació directes i proposar mesures preventives i correctores per minimitzar o eliminar els impactes sobre el riu	High	High
ACCIONS SOBRE ESPAIS URBANS		
	High	High

La plaça de les Glòries catalanes: la plaça fallida repetidament (abans 2013)

Canòpia Urbana. Projecte urbà de l'espai lliure de la plaça de les glòries catalanes (2013)

La visió. **Infraestructura Verda (Unió Europea, 2014)**, s'entén com una xarxa de zones i espais, i altres elements ambientals, estratègicament planificats, dissenyats i gestionats per a la prestació d'una àmplia gamma de serveis ecosistèmics.

- defineix com els ecosistemes poden servir per millorar la capital natural europea.
- permet proposar accions de millora, sòlides i coherents, abordant els reptes socials d'una manera eficaç i adaptativa.

Les accions. Per des **Nature-Based Solutions (UICN, 2016)**. plegar operativament la idea a través de l'ecologia aplicada, sorgeix el terme

Els objectius. Assolir la millora del territori i la millora del benestar dels humans (**Serveis ecosistèmics (2008-2010)**).

Renaturalització d'espais oberts i urbans

Correspon a l'àmbit del desenvolupament de les **tècniques existents** de restauració/recuperació i rehabilitació ecològica d'espais.

La novetat és la visió renovada tenint en compte la infraestructura verda i els conseqüents objectius i solucions tècniques que cal adoptar per aconseguir-los.

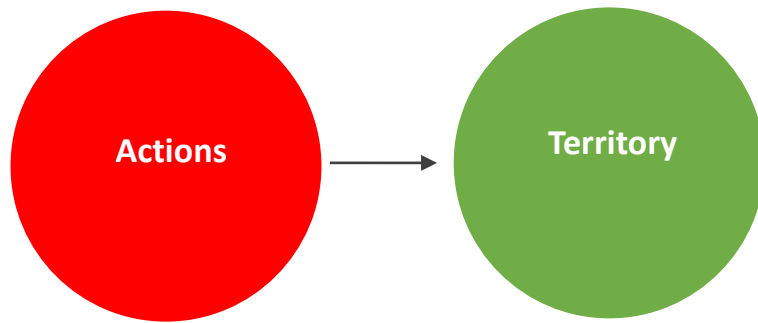
En aquest sentit, podem considerar 3 tipus principals de NBS, les següents:

- NBS: Tractament i renaturalització d'espais oberts
- NBS: Configuració verda urbana
- NBS: Creació de Microhàbitats

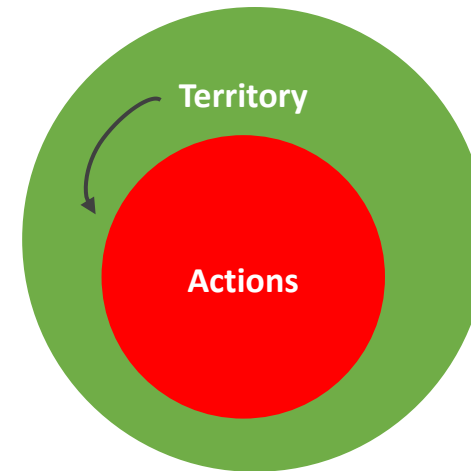

La idea és que qualsevol actuació s'ha d'executar en un territori ecològic i mediambiental i ecològic amb respecte i no imposar-s'hi.

El que hem estat fent fins fa poc...

Què hauríem de fer a partir d'ara!

El cas del connector ecològic oriental de Collserola – Sant Llorenç del Munt a l'àmbit del Centre direccional de Collserola

No hi ha solucions úniques, hi ha marge per a la creativitat dins i basada en el treball tècnic.

1. Contexto
El proyecto se sitúa en el municipio de [Nombre del municipio], dentro del territorio de [Nombre de la comunidad autónoma]. El terreno a intervenir se encuentra rodeado por [Descripción del entorno: zonas urbanizadas, zonas verdes, etc.]. El objetivo principal del proyecto es [Descripción del objetivo: mejorar las condiciones de vida, regenerar el espacio público, etc.].

2. Justificación
La intervención es necesaria debido a [Descripción de las razones: deterioro del espacio público, falta de equipamientos, etc.]. El proyecto contribuye a [Beneficios del proyecto: mejora de la calidad de vida, regeneración urbana, etc.].

3. Objetivos
Los objetivos del proyecto son [Lista de objetivos: mejorar la accesibilidad, crear espacios verdes, etc.].

4. Metodología
El proyecto se ha desarrollado mediante [Descripción de la metodología: trabajo de campo, consultas públicas, etc.].

5. Resultados
Los resultados del proyecto son [Descripción de los resultados: mejora de las condiciones de vida, regeneración urbana, etc.].

6. Conclusiones
El proyecto es viable y necesario para [Descripción de las conclusiones: mejorar las condiciones de vida, regenerar el espacio público, etc.].

7. Recomendaciones
Se recomienda [Lista de recomendaciones: seguir el proyecto, mejorar las condiciones de vida, etc.].

8. Anexos
El proyecto incluye los siguientes anexos: [Lista de anexos: mapas, planos, etc.].

L'ecologia aplicada ens proveeix una base de comprensió objectiva del territori, que:

Serveix per interpretar, diagnosticar i comprendre millor

Serveix per a què altres disciplines de la planificació tinguin un punt de referència sobre el qual treballar

Serveix per prendre millors decisions en la planificació territorial, urbanística i del paisatge

GRÀCIES PER LA VOSTRA ATENCIÓ

“Els serveis ecosistèmics són les contribucions directes i indirectes dels ecosistemes al benestar humà”

Serveis de base

Necessaris per a la producció dels altres

Biodiversitat

Formació del sòl

Formació del sòl

Cicles dels nutrients

Serveis de subministrament

Productes que s'obtenen

Aliments

Fibres

Aigua pura

Fusta

Bioquímics

Serveis de regulació

Regulació dels processos

Regulació del clima

Regulació i purificació de l'aigua

Polinització

Control de l'erosió

Serveis culturals

Beneficis intangibles

Estètics i d'inspiració

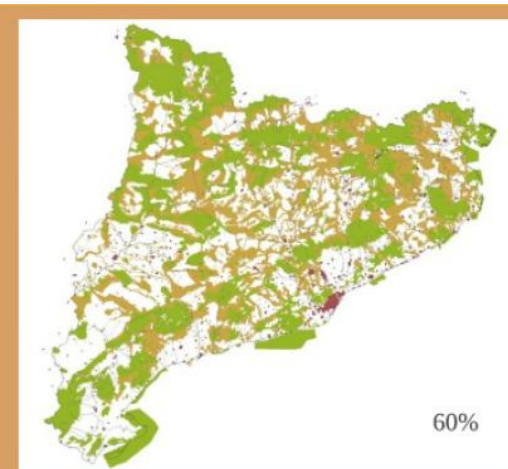
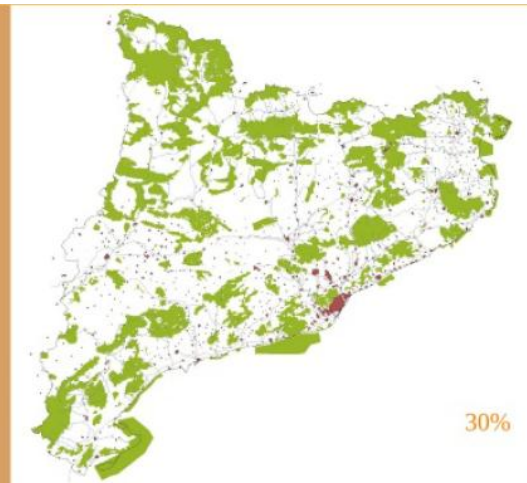
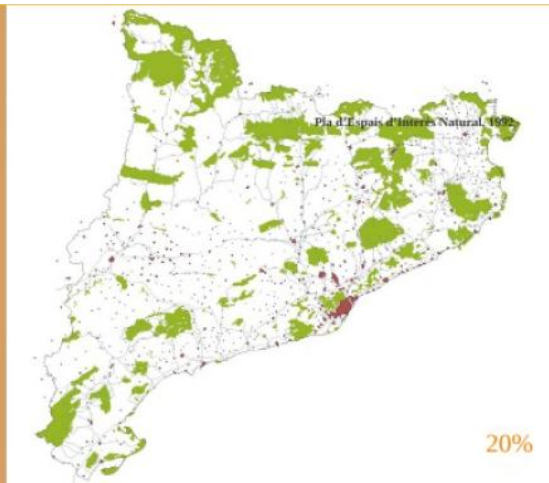
Recreatius i ecoturisme

Educacionals

Espirituals i religiosos

Sentit d'identitat i pertinença a un lloc

Dades bàsiques d'evolució de la protecció de l'entorn de Catalunya

Instrument	Any	Nombre d'espais	Superfície	
			(ha)	%
Llei d'espais protegits (ENPE)	1985	19 (7 l'any 1985)	290.794	9%¹
Pla d'Espais d'Interès Natural	1992	144	1.063.459	20 %
Xarxa Natura 2000	2006	115 Llocs d'importància comunitària (LIC) 73 Zones d'especial protecció per a les aus (ZEPA)	1.040.155	32,4 %²
Plans territorials Parciais	2008	Conjunt Matriu Territorial	3.210.654	100%¹

1. Dades de l'IDESCAT

2. Dades de la web de la Generalitat de Catalunya